

บทบาทของวัดในการเสริมสร้างให้เกิดสันติสุขในชุมชน

The Role of the Temple in the Promotion of the Peace in the Community

พระครูธรรมธรนิเทศ อภิญาโณ และ พระครูสุนทรเจติยาภิวังษ์

Phrakhru thammathon Nithet Abhiyano and

Phrakhru Sunthorncetiyabhivath

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Doi: 10.14456/jmcupeace.2016.42

บทคัดย่อ

ในสมัยโบราณวัดเป็นสถานที่รวมจิตใจของคนไทยและนอกจากนั้นวัดยังเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่คนในสมัยก่อนเพราะแต่ก่อนยังไม่มีโรงเรียนก็เลยใช้วัดเป็นที่ให้ ความรู้แก่เด็กโดยมีพระเป็นผู้อบรมสั่งสอนและวัดยังเป็นที่ชุมนุมของคน เพื่อเป็นที่ประชุมหรือเพื่อเป็นที่ชำระจิตใจของผู้คน นับได้ว่าในสมัยก่อนวัดมีอิทธิพลมากต่อคนไทย จนมาถึงในยุคสมัยปัจจุบันวัดก็ยังคงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยมาช้านาน ซึ่งวัดจะเป็นที่รวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าต่างๆ ไว้มากมาย บทบาทของวัดและพระสงฆ์เริ่มสูญหายไปเพราะความเจริญแบบตะวันตกเข้ามาสู่สังคมไทยเมื่อประมาณ 70-80 ปีที่ผ่านมา เริ่มจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท อย่างไรก็ตามพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทมากบ้างน้อยบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมแต่ละสังคมโดยเฉพาะในชนบทหรือท้องถิ่นที่ห่างไกลมากๆ พระสงฆ์ยังคงมีบทบาทหลายอย่างเหมือนเดิมและเป็นความจริงที่ว่าคนไทยเกือบทุกคนจะต้องกลับเข้าสู่วัดอีกครั้งหนึ่ง ในวาระสุดท้ายของชีวิต จึงกล่าวได้ว่าห้วงชีวิตของพุทธศาสนิกชนต้องเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาตลอดเวลาตั้งแต่สมัย อดีต ปัจจุบัน และอนาคตจนกว่าพุทธศาสนาจะสูญสิ้นไปจากแผ่นดินไทย อันเป็นที่อยู่ของสังคมไทย นอกจากนี้วัดก็ยังเป็นศูนย์รวมความเชื่อต่างๆ ทางไสยศาสตร์ของชาวพุทธซึ่งเป็นความเชื่อของแต่ละบุคคล ดังนั้นวัดจึงเปรียบเสมือนแหล่งรวบรวมและสร้างวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเป็นค่านิยมและความเชื่อที่มีร่วมกันมาอย่างช้านาน

คำสำคัญ : บทบาทของวัด, สันติสุข, ชุมชน

Abstract

In ancient time Wat are the places to joint hearts of Thai people and besides the Wat are still the places to give knowledge to people in former times, they are not still have schools, so Wat are the places to give knowledge to children, by the monks who are to train and Wat still the places to gather the people until to the present time. Wat are still the places to joint hearts of people for a long time, which Wat shall be the places to collect the Buddha's various teachings. The roles of Wat and the monks began to lose because the modernize of the West to Thai Society in about 70-80 years ago. Began from urban society to rural society however the monks are still have roles more or less, in this regard is it up to the change of Society at each society especially in rural areas or locals are far away. The monks are still have several roles as the sole and it is the fact all Thai people must return to Wat again in the last day of one's life that is when they are dead. It is said that the period of life of Buddhists must involve with Buddhism all the time from the past to present and in the future until the Buddhists all gone from Thailand with is the place in Thailand, which are the places of Thai Society, besides, the Wat are still the places to be center of various beliefs on supernatural arts, which are the belief of each person. Therefore the temple to be like the center to collect and create the culture, which the culture is value and belief together for a long time.

Keywords : The role of the temple, Peace, community

บทนำ

วัดมีบทบาทในสังคมที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เป็นศูนย์กลางทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวบ้านอย่างเห็นได้ชัด จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยพบว่าประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนที่เรียกว่าสุวรรณภูมิ เป็นที่ตั้งมั่นของพระพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนาน คำสอนของพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปทุกภูมิภาคของประเทศ และสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คน จนก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรมอันเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา จนกลายมาเป็นสมบัติของชาติให้พุทธศาสนิกชนได้เกิดความภาคภูมิใจ พระพุทธศาสนาจึงมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันอย่างใกล้ชิดอยู่แล้ว โดยปริยาย แม้มรยาตต่างๆ ที่คนไทยถูกสอนให้เคารพผู้อาวุโส มีการยึดมั่นและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดมาจากหลักเกณฑ์ทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและกันมาอย่างแนบแน่นทุกยุคทุกสมัย พระพุทธศาสนามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนศีลธรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม พัฒนากล่อมเกลาจิตใจ สร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยให้เกิดแก่ประชาชนพลเมืองด้วยดีตลอดมา มีหลักธรรมที่มุ่งเน้นสอนให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นคนดี สามารถควบคุม กาย วาจา ใจ ได้อย่างดีงาม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 64 หน้า 56) ในทางประวัติศาสตร์ชาวไทยได้นับถือศาสนาพุทธต่อเนื่องตลอดมา ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 1) มีบทบาทต่อวิถีชีวิตจิตใจของคนไทยทุกด้าน เข้าถึงจิตใจของประชาชนอย่างแท้จริง ได้หล่อหลอมอุปนิสัยให้มีความรัก ความเมตตาและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2547 : 49) สังคมไทยยอมรับพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาสำคัญประจำชาติ เพราะเป็นศาสนาของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ในสังคมไทย ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมหลายแขนงก็ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น (พระสมุทรวรวิโรโสภณ โสภณ ธมฺมโสภโณ, 2557 : 74)

สังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคนี้ ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมอย่างมากมาย มีความพยายามในทุกด้านในการที่จะเอาชนะคู่แข่งแม้วิถีทางเหล่านั้นจะเป็นวิถีทางที่ผิดก็ตาม เพื่อหาประโยชน์จากผู้อื่น สังคมจึงมีแต่วิกฤตการณ์ที่มีปัญหาอย่างมากมาย (พระศรีปริยัติโมลี สมชัย กุศลจิตโต, 2547 : 22) ซึ่งในปัจจุบันปัญหาความรุนแรงกำลังแพร่กระจายไปทั่วโลกก่อให้เกิดความขัดแย้งนำไปสู่การทำลายล้างกันเกิดขึ้น โดยมีความพยายามที่จะนำเอาศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความชอบธรรม ในการกระทำของตนอีกด้วย

หรือความพยายามจะนำศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อขยายวงกว้างออกไปจนเกิดความรุนแรง (D. Gopalakrishna & Amar Datt, 2011 : 62) ความขัดแย้งทางศาสนาเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นง่ายและรุนแรง เนื่องจากผู้นับถือศาสนาแบบยึดมั่นถือมั่นจะเห็นว่าศาสนาหรือลัทธิที่ตนนับถือดีกว่าของผู้อื่นละไม่ยอมรับคนต่างศาสนาต่างลัทธิ ทั้งนี้เพราะคนเหล่านั้นมีพื้นฐานความเชื่อต่างกันและตีความศาสนาไปตามความเชื่อของตน และวางรูปแบบการดำรงชีวิตแตกต่างกันออกไปตามที่ตนเชื่อถือ ซึ่งความยึดมั่นถือมั่นนี้เองทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้นมา (กิริติ บุญเจือ, 2546 : 79-80) ความขัดแย้งเป็นสิ่งปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน ความขัดแย้งนั้นไม่ใช่สิ่งเลวร้ายหากสามารถคลี่คลายตัวเองไปในทางสร้างสรรค์ และนำไปสู่ข้อยุติ หรือหาทางออกได้ เราไม่อาจห้ามไม่ให้เกิดความขัดแย้งได้ แต่สามารถสร้างกระบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทนั้นได้ ความขัดแย้ง (Conflict) และข้อพิพาท (Dispute) มีความหมายใกล้เคียงกัน ความขัดแย้งเป็นเรื่องของความเห็นหรือความเชื่อ ที่ต่างกัน แต่คู่กรณียังสามารถทำงานร่วมกันได้ แต่ข้อพิพาทเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องมุ่งที่จะเอาชนะกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง (วันชัย วัฒนศัพท์, 2550 : 1-3)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว วัดจึงต้องเข้ามามีบทบาทในด้านการพัฒนาคนในชุมชนทางด้านจิตใจให้เป็นคนดี มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง มีปัญหาพิจารณาสิ่งต่างๆ ในชีวิตได้อย่างดี เพื่อความสงบสุขในสังคมไทย โดยนำหลักพุทธธรรมมาเสริมระบบการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนสติปัญญาหลักใหญ่ๆ ก็คือ หลักไตรสิกขา หรือศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญมาก และหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งจะช่วยเสริมและพัฒนาปัญญาของมนุษย์ให้กว้างขวางและถูกต้องยิ่งขึ้น (พุทธทาสภิกขุ, 2551) วัดจึงจำเป็นต้องตั้งรับให้ทันต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ควรบริหารจัดการวัดโดยมีการวางแผน การควบคุมดูแล และการสั่งการ และมีการกำหนดเป้าหมายและความคุ้มค่า พร้อมกับการศึกษาเหตุปัจจัยด้านอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างการจัดการวัดให้เกิดสันติสุขต่อไป

บทบาทของวัดไทยในอดีต

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนกว่าร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนา ในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของประเทศ พระมหากษัตริย์ไทยได้อาราธนาพระภิกษุเถรบาท เชื้อสายลังกาจากเมืองนครศรีธรรมราช มาเป็นแบบอย่างปรับปรุงการพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์และเหมาะสมกับลักษณะของคนไทย จนกลายเป็นศาสนาประจำชาติ และได้มีการติดต่อสัมพันธ์

กับพระสงฆ์ลังกาอีกหลายครั้งในสมัยต่อมา จนพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทได้เจริญมั่นคงอยู่ในประเทศไทยและเป็นรากฐานของ วัฒนธรรมไทยแทบทุกด้านมาจนทุกวันนี้ พระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้นมีวัดเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากต่อพระพุทธศาสนา กล่าวคือ วัดเป็นที่พำนักอาศัยศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเพื่อเป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณร เมื่อศึกษาและพิจารณาในทางสังคมจากอดีตที่ผ่านมาแล้วจะพบว่าวัดในพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย หรือชุมชนไทยเป็นอย่างมาก เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการศึกษาปฏิบัติ ปัจจัยที่เอื้อต่อการเป็นอยู่ดีและการที่จะพัฒนาตน ช่วยให้ความเจริญตั้งมั่นไม่เสื่อมถอย เกื้อหนุนสิ่งสถานที่หรือบุคคลซึ่งเป็นที่สบายเหมาะสมกันเกื้อกูล โดยเฉพาะที่ช่วยเกื้อหนุนการบำเพ็ญและประคับประคองรักษาสติปัญญา (พระวีระศักดิ์ ชยธมโม, 2558 : 98) สามารถดำเนินงานหรือการจัดการ กิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นสถานที่ในการประกอบกิจกรรมในการเผยแผ่อย่างแพร่หลาย (พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ สุรศักดิ์ วิสุทธิธาดาโร, 2558 : 133) สามารถอธิบายโดยสังเขปได้ดังต่อไปนี้

- 1) วัดเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระสงฆ์และรับการฝึกอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการต่างๆ ตามที่สอนในสมัยนั้น
- 2) วัดเป็นสถานที่ที่พ่อแม่ตลอดจนคนแก่คนเฒ่าและสตรีมารับความรู้ด้วยการสดับพระธรรมเทศนา
- 3) วัดเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรู้ของคนในสมัยก่อน โดยวัดเป็นแหล่งตำราแพทย์ และพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วยทั่วไป
- 4) วัดเป็นสถานสงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษา เล่าเรียน ตลอดจนถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพ
- 5) วัดเป็นสถานที่พักอาศัยของคนเดินทาง เช่น วัดเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนนทบุรี ได้สร้างศาลาเอาไว้กว้างขวางใหญ่โตเพื่อการนี้โดยเฉพาะ
- 6) วัดเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านได้มาพบปะสังสรรค์และพักผ่อนหย่อนใจ โดยที่ทางวัดได้จัดสถานที่ต่างๆ ในบริเวณวัดเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และร่มรื่น
- 7) วัดเป็นสถานที่รื่นเริงที่จัดเทศกาลและมหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด เช่น งานก่อพระเจดีย์ทรายในวันสงกรานต์ งานเทศน์มหาชาติ ฯลฯ และยังเป็นสถานที่พบปะของคนหนุ่มสาวด้วย

8) วัดเป็นบ่อเกิดและเป็นศูนย์กลางของศิลปกรรมแขนงต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และวรรณกรรม

9) วัดเป็นที่ไกลเกลียดชังพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่างๆ ของชาวบ้าน

10) วัดเป็นสถานที่สำหรับชาวบ้านรอบวัดมาทำบุญและบำเพ็ญกุศล ตลอดจนพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา

11) วัดเป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัดหรือขอยืมไปใช้เมื่อคราวมีงาน

12) วัดเป็นศูนย์กลางการบริหารหรือการปกครองที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกัน เพื่อบอกแจ้งกิจการต่างๆ (กิริติ ศรีวิเชียร, 2555)

ด้วยบทบาทที่กล่าวมา วัดจึงเปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางจิตใจของชาวบ้านและศูนย์กลางกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม และเป็นส่วนประกอบที่จะขาดเสียมิได้สำหรับชุมชนแต่ละระดับ แต่ละท้องถิ่น จนแม้กระทั่งเมื่อได้สร้างหมู่บ้านเล็กๆ ขึ้นใหม่ก็ต้องสร้างวัดขึ้นมาด้วย นับว่าวิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันอยู่กับวัดอย่างแน่นแฟ้นโดยแท้จริง ในบริบทของประเทศไทย ประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ได้นำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในด้านนโยบายสาธารณะ ความขัดแย้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งด้านแรงงาน รวมถึงความขัดแย้งทางการเมืองแบ่งพรรคแบ่งฝ่าย จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา การเผชิญหน้ากันระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนกลุ่มทางการเมืองคนละขั้ว มีแนวโน้มที่จะเผชิญหน้ากันด้วยความรุนแรง จะนำไปสู่วิกฤตการณ์ความแตกแยกทางสังคม ส่งผลให้เกิดความไม่สันติสุขขึ้นในชุมชน

บทบาทวัดในการสร้างสันติสุขในชุมชน

การสร้างสันติสุขในชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และให้การศึกษาแก่พุทธบริษัท การบริหารจัดการจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น การวางแผน การจัดการ เป็นต้น จึงจะทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จและเกิดสันติสุขได้ (พระมหาพนัย อุปวฑฒโน และ อำนาง บัวศิริ, 2558 : 30) องค์ประกอบสนับสนุนการสร้างสันติสุข และสันติสุขในสังคมที่สำคัญมีอยู่ 5 ประการคือ การศึกษา ศาสนา การเมือง กระบวนการยุติธรรม และเรื่องของสื่อทางสังคม ทั้งหมดถือว่าเป็นองค์ประกอบสนับสนุนที่รัฐจะต้องเข้าไปควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้

สามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายในเรื่องเดียวกัน คือสร้างสันติสุข และสันติภาพในสังคมได้อย่างแท้จริง สามารถสรุปรายละเอียดความสำคัญแต่ละเรื่องได้ดังนี้

1) บทบาทในการจัดการศึกษา

การศึกษาที่แท้จริงมีจุดเริ่มต้นที่ครอบครัว เมื่อครอบครัวมีความอบอุ่นจะสร้างฐานการเรียนรู้ที่ถูกต้องให้กับเยาวชน คือมีความรู้ มีความคิด และมีความรัก ส่วนการศึกษาในระบบของรัฐจะต้องกำหนดเป้าหมายเพื่อสร้างสันติสุข และสันติภาพอย่างชัดเจน โดยที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้สิ่งแวดล้อมของตน มีความรักต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม มีจิตใจกว้างและเต็มไปด้วยความเมตตา มีจิตใจที่เป็นอิสระจากอำนาจของวัตถุ จากอำนาจของกิเลสและทิฐิ และมีความสามารถทางด้านการใช้ความคิด หรือใช้ปัญญาได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง รวมทั้งมีศักยภาพในการพัฒนาระดับปัญญาของตนให้สูงขึ้นได้เรื่อยๆ ดังนั้นโรงเรียนหรือระบบการศึกษาควรจะสอนกระบวนการคิดต่อไปนี้ให้กับผู้เรียน คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดอย่างมีเหตุผล คิดถูกทาง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล กระบวนการคิดต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยเสริมสร้างปัญญาให้กับมนุษย์และเป็นพื้นฐานสำคัญ สำหรับการสร้างสันติสุขและสันติภาพในสังคม

2) ศาสนา

ศาสนาเป็นสถาบันหลักทางสังคมมาตั้งแต่อดีต ในสภาวะสังคมปัจจุบัน ซึ่งสังคมไทยกำลังเผชิญปัญหาที่สำคัญอยู่หลายเรื่อง จำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีปัญญาหลายๆ ด้าน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมในทางสร้างสรรค์ และเพื่อมุ่งหวังให้สันติสุขอย่างแท้จริงเกิดขึ้นในสังคม บทบาทที่สำคัญของศาสนาในส่วนนี้จึงควรเป็นการเสริมสร้างปัญญาให้กับประชาชน เป็นการช่วยเสริมบทบาทหน้าที่ของระบบการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) การเมือง

ระบบการเมืองจะช่วยสร้างสันติสุขให้กับสังคมอีกทางหนึ่ง การเมืองจะต้องสร้างระบบการปกครองบ้านเมือง ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่เรียกว่า ธรรมาภิบาล หรือธรรมรัฐ (Good Governance) ขึ้นมาให้ได้

ธรรมรัฐ หมายถึงผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐ และเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้ (อานันท์ ปันยารชุน, 2541)

วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัด ในการแสดงบทบาทต่างๆ เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพ เชื่อถือ และการร่วมมือกันให้เกิดความสามัคคีความเป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญในการควบคุมทางสังคมในระดับประเทศด้วยเพราะพระสงฆ์เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลทุกชั้นในสังคมตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมาจนถึงประชาชนทั่วไป

บทสรุป

การสร้างชุมชนให้เกิดสันติสุขได้นั้น ทุกคนในชุมชนต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติ นำหลักธรรมมาปฏิบัติ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน ควรให้ความสำคัญโดยการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นและส่วนรวม ฟังความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล และควรส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตนด้วยการวางใจเป็นกลาง วางเฉยกับเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องต่อตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนตามแนวทางคุณธรรมในศาสนาที่ตนนับถือ ซึ่งบทบาทของวัดในการเสริมสร้างให้เกิดสันติสุขในชุมชนนั้น จะต้องพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลาง และเป็นจุดศูนย์รวมนำหลักธรรม เผยแผ่ความรู้ให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในหลักธรรมจะทำให้คนตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาท มีการปล่อยวางไม่เห็นแก่ตัว จะทำให้บุคคลแก้ปัญหาอย่างสันติ แก้ปัญหาอย่างถูกวิธี ไม่ใช่ความรุนแรง เป็นต้น จากการศึกษา วิเคราะห์ และตีความทำให้พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นเพียงเครื่องมือที่ทำให้ชุมชนได้ร่วมกันสร้าง “ปัญญา” จนนำชุมชนไปสู่มิติของการพบปะ พุดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ข้อห่วงใย และความกังวลของกันและกัน จนนำสิ่งเหล่านั้นมาสร้างสรรค์สังคมและชุมชนให้เกิดสันติและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กิริติ บุญเจือ. (2546). **ปรัชญาประชาชนบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- กิริติ ศรีวิเชียร. (18 มีนาคม 2555). **อดีต ปัจจุบันและอนาคต แห่งบทบาททางสังคมของวัด**. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://supanneeke.blogspot.com>

- จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. (2547). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร). (2558). ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 3(1), 132-143.
- พระมหาดนัย อุบุตฺตมโน และ อำนาจ บัวศิริ. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสันติสุข : ศึกษากรณีวัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 3(1), 23-36.
- พระวีระศักดิ์ ชยธมโม. (2558). แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ 7 : กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหล จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 3(2), 98-114.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต). (2547). **พุทธศาสตร์ร่วมสมัย 2**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุทรวชิโรโสภณ (โสภณ ธมฺมโสภโณ). (2557). การพัฒนาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยของคณะสงฆ์. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 2(1), 72-81.
- พุทธทาสภิกขุ. (2551). **พุทธธรรมประยุกต์**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมทานมูลนิธิ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2555). **ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ขอนแก่น : คลังนาวิทยา.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2541). **คนดีที่สังคมยังต้องการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : แสงดาวการพิมพ์.
- D. Gopalakrishna & Amar Datt. (2011). "Buddhist Virtues : The Foundations of Socio -Economic Development-A Study", in **Buddhist Virtues in Socio-Economic Development**. Ven. Dr. Khammai Dhammasami and other Editorial. Bangkok : Thairaiwanprinting.